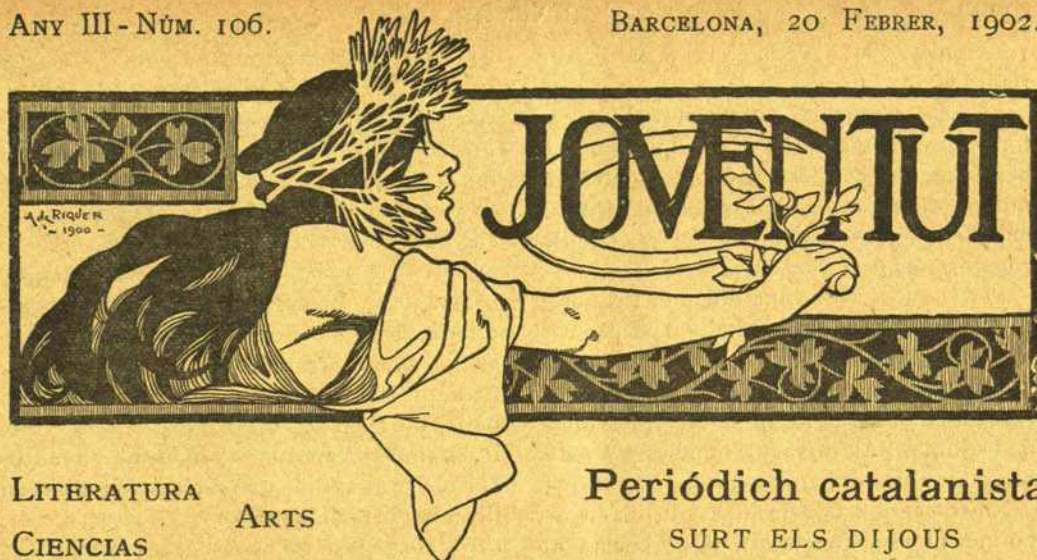

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Els museus de Barcelona: III, per Sebastià Junyent.
—En defensa propia, per Pompeyus Gener.—Francisco Pi y Margall: VI, per F. Pujulá y Vallés.—
... per J. Novellas de Molins.—Inquietut, per Claudi Mas y Jornet.—Artistas banquetejats, per Joan Brull.—Notas bibliográficas, per G. Zanné.—La indiscreció, per Miquel Casellas.—Teatres, per Emili Tintorer.—Novas.

FOLLETÍ:

CROQUIS CIUTADANS, per Apeles Mestres. Plech 1.
L'INSPECTOR AXEL BORG, per August Strindberg.
Plech 28.

ELS MUSEUS DE BARCELONA

III

Si'l viure apilotats en grans capitals no té de tenir altre objecte qu'explotar-se mutua-
ment, lluhir els trajos per plassas y passeigs,
poder entregarse francament als vicis y resig-
narse á ésser enverenat de mica en mica per
l'adulteració dels aliments, francament, no
val la pena.

Lo qu'en part justifica'ls grans nucleus de
població es solzament el poder gaudir de la
cultura general que naix del continuu cambi
d'idees, cultura qu'es una conseqüencia de la
nervositat dominant y de l'activitat de las
inteligencias esperonadas continuament per
l'exemple, per la emulació y per la contem-

plació d'obras bellas. De no ésser aixis, de
no haverhi un ambient intel·lectual que satis-
fassi la set que sent nostre esperit, valdria
més cent voltas respirar lliurement l'ayre
del bosch y de la montanya, reconfortador
dels pulmons, y viure la tranquila vida del
camp, sense lluytas, sens aspiracions, més
ensopida, però més sana y enfortidora.

El ciutadà, o'l que viu á ciutat, desenrot-
llant major activitat, viu una vida més inten-
sa, més nirviosa, potser més superior, cerca'l
tracte ab sos consemblants pera perfeccionar
son esperit y entrega als administradors de
la ciutat una part del producte de son esforç
pera que, al mateix temps que cuydin del
avens material de la ciutat, satisfassin sa
imperiosa necessitat de cultura.

A n'aixó respón la protecció que deu do-
narse al art, la creació de museus, l'embelli-
ment de la ciutat encaminat á ben dirigir el
gust de la massa. A n'aquest fi, sens dubte,
va encaminat el dictamen presentat la set-
mana passada per varis regidors á nostre
Consistori.

Se tracta de créar una Junta de Bellas
Arts que funcioni casi autonòmicament ab
caixa propia y que cuydi de la organisió,
conservació, desenrotllo y administració dels
museus, de la celebració d'exposicions y
concursos, en una paraula, de tot quant se

relacioni ab l'art y ab la cultura pública artística.

La idea en principi es excelent; el Consistori té prou y massa coses de que ocupar-se pera que tot estigui degudament atés; res millor, donchs, que delegar sa autoritat y part dels fondos disponibles en una entitat composta de personas entesas.

Però aquí s'ocorre una dificultat: ¿Cóm se troban aquests homes intel·ligents? Donchs molt senzill. Catorze associacions artísticas é industrials, per medi de dos compromissaris cada una, nombrarán quatre individus de la Junta, l'Ajuntament nombrará quatre regidors y dos individus més.

Nostra ferma convicció es de qu'en art no més hi entenen els artistes, y encara no tots; perque no n'hi há prou d'esculpir, pintar, etc., més ó menys bé: es menester també certa cultura y haver vist y sospesat molt.

Y si bé creyém possible que ab la disposició necessaria, llegint y veyent molt, hi hagi homes qu'arribin á entendre quelcóm en bellas arts, l'haverse dedicat generalment á altres assumptos y la falta de práctica fan que'ls hi falti aquella seguretat, aquell cop d'ull, aquell instint natural y conreuhat que té'l ver artista—que constantment s'ha preocupat de la bellesa—pera judicar un'obra desconeguda. Per'xó tenim por de que'ls regidors (1) destorbin, á no ser que's limitin á cumplir la part administrativa de la Junta.

Además, pot ferse al article según del dictamen la següent objecció: Si's considera á las catorze associacions representantas de las foras artísticas de la ciutat, y naturalment aptas pera escullir de son si quatre individus de la Junta, ¿per que's reserva al Ajuntament la facultat de nombrarne altres?

Es un assumpto aquest prou delicat pera que no hi hagin comparses y comarses; devant del interés polítich ó de las simpatias de causa, hi há'l sagrat interés de Barcelona que reclama imperiosament pera desempenyar aquests càrrechs, arqueòlechs, artistes é industrials que reuneixin dugas condicions necessarias: las d'ésser honrats é intel·ligents, tant li fa que siguin regionalistas, com republicans.

Y ara preguntém un'altra cosa: ¿Per qué no s'ha proposat en el dictamen que'ls càrrechs de la Junta fossin retribuïts? L'home que conreuha un art, que li ocupa moltes horas perque d'ell té de viure, ¿es just que al servey de la ciutat deixi sa feyna y perdi son temps sense retribució de cap classe? Després de passar totas las amarguras del artista jove y desconegut, lluytant ab la indiferencia y la enveja, ha pogut l'artista ferse un nom, ocupar un lloch preeminent, pera que al arribar á sa edat madura, quan ha lograt que'l seu art li dongui pera viure, li diguin:—«Aquesta ciutat que no ha fet res per tu, necessita de tos serveys, t'ofereix un lloch honorífich, però sens honoraris; apa, trevall!»—Aixó no es just, com tampoch es just que'ls regidors trevallin de franch.

Y passant á un altre punt que podria dirse previ, puig de fomentar y organisar museus se tracta, deuria decidir-se avans quins edificis hi han disponibles y quinas condicions reuneixen. En el Palau de Bellas Arts no cal pensarhi; si s'han de fer exposicions, es l'únic que serveix, però restaurantlo un xich.

El Museu Arqueològich està malament de llums y tampoch va bé pera pintura.

Hem tingut ocasió de visitar el Palau de la reyna, que s'havia indicat pera Museu de Pinturas, y'ns hem convenut de que no serveix. La manera com están illuminadas las salas no permet altra cosa que ferne un museu d'antiguitats, y tot lo més podria col·carshi quelcóm d'esculptura al voltant de la escala y en alguna galeria que's podria habilitar.

No queda altre remey que completar las construccions laterals de lo qu'era nau central de la exposició universal, aixamplantla pels costats, fentho tot exprés y ben dirigit pera que's poguessin veure perfectament els quadros.

Cal avans de tot consignar una forta quantitat pera restaurar y habilitar edificis. Sens aquesta feyna, feyna que representa bastant temps y gasto, es inútil pensar en fomentar y organisar els museus tal com Barcelona té obligació y dret de tenirlos.

SEBASTIA JUNYENT.

(1) No més n'hi há'un que sigui artista.

EN DEFENSA PROPIA

Ara fa poch, quan se'm va representar en el teatre Romea'l meu drama *Senyors de paper!*, va passar una cosa molt rara.

El públich (el de dalt y'l de baix) va aplaudir molt al final dels actes y va interrompre als actors varias vegadas en el transcurs dels mateixos ab sos aplausos, remarcant fins certes frases y certas idees que, á la veritat, jo creya qu'haurian passat desapercubudas. Y en cambi, casi tota la premsa, ab millor ó ab pitjor forma, va tenirhi que dir, ó lo qu'es lo mateix, va caurehi assobre. Sols *La Publicidad* va ferne un *compte rendu* favorable. Las revistas amigas no'm van defensar, per lo mateix qu'era amich, y algunas que podriam denominar de la premsa mal intencionada, y quals escriptors se veuhen, segons deya un autor antich, *obligados por su oficio al común daño*, aquestas se van desfer en insults y dicteris.

¿Era que'ls que fan de critichs no están d'acort ab el públich, ó millor, que'l públich no es tan boig com ells? Aixís va resultar aquesta vegada.

Respectém y compreném lo del critich del *Diario de Barcelona*. «Un escriptor catòlich...», deya — si, senyor, tenia rahó — un escriptor catòlich no pot aprobar un drama basat en una moralesencialment humana. Conformes! Y respectém las sevas opinions honradas. El de *La Veu de Catalunya*, que'l condemnava en nom de la moral, no tenia rahó, puig no deya en nom de quina moral, es á dir, de quina regla de costums parlava; però estava també en els termes honrats. Però n'hi havian d'altres... Per ells no hi havia res; tal digué'l critich anonim de *El Liberal*, quals linias, més que una critica, ns van fer l'efecte del reflexo de la seva buydor infinita. Y'l senyor Urrecha, de *El Diluvio*, ns perdonava poch menys que la vida; però d'aquest no'n vam fer cap cas, donchs sabuts son els versos del genial Ricardo de la Vega, que tan bè'l retratan:

Diz que en la India ahora hay
terrible peste bubónica.

Y aquí Urrecha hace la crónica
de un drama de Echegaray.

Mejor están en Bombay!

Si me'n van dir de cosas els anònims!

Molts autorets gelosos s'esbravavan en in-
vectivas; d'altres, deyan que'ls *Senyors de paper!* eran de paper d'estrassa, y fins el corresponsal d'una revisteta de Tarragona titulada *Gent Jove*, deya que tenian tan poca consistencia que's desfeyan com si fossin de paper mullat. *¿Tu quoque Brutus?*

El que més, me concedia qu'era «una disquisició filosófica empalagosa», «una serie de trossos d'articles de JOVENTUT», y qué sé jo! Però alló en que tots estavan conformes era en que no hi havia quadro, ni factura, ni coneixement del art dramàtich, ni res; y que si'l públich havia aplaudit, era perque sempre's deixa arrastrar per las idees exageradas.

Y ara surt l'eminent critich del *Mercure de France*, Mr. Ephrem Vincent, que fa pes en tot el món intelectual, no sols de Paris, sinó d'Europa y d'América, y darrera d'ell el de la *Revue Franco-Allemande* — Paris-Munich — y diuhen precisament tot, tot lo contrari.

Què n'están d'atrassats al extranger! Quina diferencia entre'l seu saber y'l del diari del carrer de l'Alba, y'l *Cu-cul*, y *La Perdiu en salsa*, y'ls noys tontos de Tarragona, y altres y altres!... Desgraciadas nacions, que no han tingut la ventatja d'estar aisladas del món durant tota una renglera de sigles!

Per tota la gent que té pesquis, dugas afirmacions afirman encara més. Lo que doblat se destrueix, son las negacions, y no las cantitats positivas. Una qualitat de més, una energia de més, en qualsevol terreny, intelectual ó moral, aquí, á Reus ó á Paris, á l'Habana ó á Pekin, á Amsterdam ó á Esparaguera, son una forsa més, una bellesa més, una confluent qu'ajuda al mérit de la producció.

Peró hi há imbécils pels qui dugas afirmacions negan. Sér's estúpits, acostumats á viure encaixonats en una especialitat mesquina, indigents de forsas psíquicas, pels quals sols es concebible un funcionament restringit. En quant els diuhen que un pintor es escriptor, que un matemàtich es músich, que un poeta es sabi ó que un filosof es artista, li negan l'una ó l'altra de las qualitats indicadas, sense cap més motiu que'l de qu'ell té l'altra. Aixís, tractantse d'aquest home sublim que té per nom Jacinto Verda-

guer, honra de nostra rassa y testimoni vivent de presència de la divinitat sobre nostra terra, perquè era poeta y sacerdot (l'únic tal volta que aquí de dret divi ho siga), no podent ja negar el poeta van negar el sacerdot, y fins l'home. Tres metjes infames el declararen boig, y fins volien tancar-lo. Què com d'això també m'ha passat a mi. L'Ixart me negava la ciència y la filosofia dels meus escrits perquè eran artístichs, es a dir, perquè no eran enfadosos. Y en cambi, en els *Senyors de paper!* m'han negat l'Art, perquè hi havia una tendència filosòfica altament humana. Seguint aquesta lògica del carrer d'en Llástichs, a la electricitat se li deuria negar la esplendidesa del llamp, lo imponent del tro. ¿Per què? Perquè sabiament conduïda per l'home, transporta passatgers dintre de trens, cura malalties en las clinicas, porta en un instant notícies d'un hemisferi al altre, y ab l'agulla magnètica'ns indica sempre'l Nort, perquè no'ns perdém en mitj de las desertas rutas del mar y de la terra.

Drama social, drama pel poble, drama de fins altament humans, superhumans, combatre al mal en pro del bé, en favor del progrés contra'l retrocés, en favor dels drets del cor, de la nova especie que té dret a formar-se millor que la nostra, això no es Art, això no es drama, diuhen els imbècils, rassa de crítics subhumans, gripia de cervells estantissos y de cors raquitichs, que ni al fer mal saben ésser grans, ni reptar, ni renegar ab la sublim heroicitat helènica dels Atridas!

Escoltéu, si es que teniu orelles, que si que'n teniu y grossas, com las del rey Midas!

En els temps antichs la poesia épica, llegendaria, els dramas divins, tenian una grandesa prometeica. Y ¿sabéu de qué era resultat la seva grandesa? De sentiment nou y de utilitat humana.

Oh vosaltres que no compreneu l'Art més qu'essent inútil! Orfeu domptava feras; Amphion edificava vilas; Linus ajudava a Hércules; Museu assistia a Dédalo. El vers, avans que res, al naixer ja va manifestarse com a força civilisadora.

El poble may n'ha sigut partidari d'aquest Art buyt, del Art sens idea. Y'l poble no s'enganya. Las faulas que inventava sempre han anat engroxint el sentit de la veritat.

Homer fou l'historiador del seu temps y

de la Hélada; Moisés el legislador dels seus; Juvenal y Tácit els jutjes eternals de Roma; Dante'l teòlech de la Edat Mitja; Voltaire el negador de lo que destorbava a la Rahó Sobirana; Ibsen es un poetás y un gran sabi.

La Musa es feta pera cantar, pera estimar... — ¿Però qué? — Res, home, res — diuheu vosaltres, sers plens de res, res, animas buydas. Mentres que'ls que sintetisan el poble vos dirán:—El més enllà, l'ideal, la Justícia, el Progrés indefinit, la Humanitat, la Super-humanitat futura!...

Però no fem cas d'aquells ab quins pera res comptém.

De minimus non curat praetor. Devant dels negatius microscòpichs, aquí va lo que diu un qu'en el món dels que valen afirma, y quals afirmacions comptém:

Fullejant las obras rebudas d'alguns esperits distingits, tractaré de darne una idea.

Pel moment, heusaquí un drama en tres actes de Pompeyus Gener: *Senyors de paper!*, el qual no es, com podria creures, un simple esbargiment d'un filòsof y d'un sabi, sinó un'obra d'alta influència moralisadora.

Del art dramàtic en Pompeyus Gener no vol pas ferne un violí de porcellana, es a dir, una joguina elegant (*son violon d'Ingrés*) sinó un catafalch que li permeti protestar en alta veu contra una societat de la qual ell desprecia las ocupacions poch serias. El quadro, tot essent ben modern, resulta d'una factura potentment balzacciana, ab un no sé qué de claror a lo Goethe.

La vigorosa personalitat del autor esclata per tot arreu: aixís resulta l'obra forta y agradable. Nosaltres ignorém l'efecte que pugui produhir devant d'un públich que no concedeix a la idea moralisadora humana més que un valor relatiu. (1).

«Pel desert passa'l viatjer ab son camell carregat de tressors, y al véurel passar els gossos lladran.

»Y'ls gossos, que rosegan ossos de morts, lladran, y'l viatjer avansa.

»Y'l viatjer arriba, y'ls seus tressors beneficían a tots, y'ls gossos, enlluernats, se quedan enrera, y encara lladran.

»Y'l viatjer ha arribat a la Meca, y alli ningú sent als gossos.»

Tal diu una hermosa faula dels alarbs.

Y ara dissimulin.

(1) *Mercure de France*, febrer de 1902.

FRANCISCO PI Y MARGALL

Estudi del medi ambient en que's mogué: Espanya; Catalunya.— Sas obras: *Las Nacionalidades; Estudios sobre la Edad Media; Reacción y Revolución; Las luchas en nuestros días; Historia de la pintura*; etc. Consideracions sobre cada una d'ellas.—Sa personalitat.— Pi y Margall y'l poble.— Conclusió.

VI

SAS OBRAS: «HISTORIA DE LA PINTURA»

EVOLUCIONARIA com totes las arts la pintura, ayma'l progrés y enclou, al desenrotllarse, las aspiracions y'ls ideals dels pobles que la practican. Las arts s'acostan més ó menys á la perfecció, en rahó directa á la

inclinació que vers el progrés tenen las aspiracions dels pobles, perque, al igual que'ls sabis són els sintetisadors de sas épocas recullint en una idea genial la diversitat d'ideas corrents, las arts són els vers historiadors que gráficamente llegan á la posteritat las ánimas dels pobles, la seva essencia, el relat veridich de las sevas aspiracions. Essent producte l'art del sentiment, la calitat d'aquest es sa calitat, y segons senten els pobles fan l'art: gran, espléndit y veritat si sos sentiments son grans, espléndits y rahonables; fals, migrat y anémich si á aquestas qualitats corresponen sas maneres de sentir.

Eminentment religiós el poble egipci, son religiosos els seus monuments artistichs, com ho son els que'ns quedan del poble etrusch; eminentment comercial el poble fenici, desempenya en la historia del art la seva funció de cambiador de productes al importar á la Grecia l'art egipci que, al ésser assimilat pel poble heleni, adquireix la grandiositat de son sentiment y deixa traslluhir l'amor que aquell poble professa á la Naturalesa en general, y al home.

Poble degradat, poble envilit, sense conciencia ni aspiracions llegendimas y reals, ó no produheix art, ó, si ho intenta, no'n treu sinó una parodia ridicula qu'ab el curs del temps perpetuará la feblesa de la seva anima, essent aquesta l'única utilitat que sa obra tancarà.

Els pobles mistichs tenen son art, mistich

també; un art lluny de la realitat, fals y convencional á forsa de voler traslluhir las aspiracions vagas é inverosímils del seu esperit malaltis. Els pobles quin cor glateix al devant dels espectacles de la Naturalesa y en ella viu y en ella beu las grans bellesas y en ella xifra todas sas aspiracions, tenen un art gran, veritat, ferm, qu'atrau y sugestiona y ens infiltra l'amor que l'artista ha sentit ab anterioritat. D'aquí que la educació dels pobles, encara que inconscientment, en sa més gran part está en las mans dels artistas. L'artista es el filosof qu'expressa ab el seu art (medi) determinat, las impresions que li produheixen la Naturalesa y la vida interna, y al expressarlas commou al poble y las hi fa comprendre. La commoció, la sensació, es la porta d'ingrés per la que'l món exterior penetra en l'intim de las personas. Un sér que no's commogui es un sér que no pot progressar, y'ls grans sensitius son els que viuen més, intensa y extensament. L'artista, al commoure, obra las portas de la percepció; mes per la porta, un cop oberta, deu passarhi al moment la reflexió, la idea, la comprensió de la idea, la que tanca'l progrés y porta en sa essencia'l rovell de la revolució; manifestacions todas que l'artista ha elaborat en son si, ab anterioritat.

D'aquí que l'artista hagi d'ésser instruhit. Un artista ignorant no pot arribar á ésser sinó un gran mecánich; cassará la bellea al vol, copiará maquinalment lo qu'als seus ulls se presenti, però ni infiltrará en sa obra sa intima personalitat, que no estará ab sa época (y per lo tant, no grabará pera l'avenir son esperit), ni'l poble hi podrà assaborir cap ensenyansa. La grandiositat de l'obra no está ni en l'assumpto ni en sa forma: está en l'ànima del artista, que s'hi transparenta, y en ella hi radica al mateix temps sa personalitat. El vulgo acostuma á veure las cosas per las cosas mateixas segons els prismas de la convenció general: el foch el veu cremant, y sols cremant el sent; la tomba la veu trista; la mar, com á cosa que mulla; las testas d'un vell ó d'una noya, com un aplech de carn més ó menys colorejat y sentimental. El geni, l'artista, s'aixeca pel dessobre de l'apreciació general y dona la seva propia; y potser el foch el veurá y'l sentirá com el gran amor que purifica destruhint tot lo que toca, com ho senti la imaginació dels persas; potser sentirá la tomba, acomodantse á la realitat, com un foc de vida ahont las herbas y flors hi neixen grassas y ahont miriadas de sers s'hi remouhen elaborant; potser la mar la sentirá com una blava femella que convida a la pau d'una gran y misteriosa abressada; potser el cap d'un infant ó d'un vell serán pera ell l'estoix del gran misteri y de l'admiració que produheix l'extens camí de la vida que té que recorre'l primer, ó de la passivitat é indife-

rencia ab que'l segon espera'l fi. D'un modo ó altre qu'ho vegi'l geni, será distint del modo general, perquè ell haurá sentit de la manera que, potser, ho sent el poble, mes sens adonarsen; y ell n'hi farà adonar. Però de totes maneres, sense deixar caure l'art en la bestialitat de lo vulgar, ni en la imutabilitat de lo infinit, perquè «justament per no haver surtit de la regió de lo absolut ha falsejat l'art son ideal y caygut successivament en la uniformitat, la corrupció y l'environement, ell que té, com tot lo humà, un fi social que cumplir y qu'arribará a sos dias de grandesa y gloria quan per la viva expressió de nostras virtuts y nostres vicis purifiqui las ánimas y enlayri'ls cors (1)».

Aixis veyém als grans artistes moderns empaparse en la filosofia, educar la seva ànima, perfeccionarla, pera després poderla traslluhir en las llurs obras, y aixis els més senzills paisatjes dels grans mestres en la pintura ns parlan al cor pera fernos entrar al cervell la idea del amor universal, la unitat del Sér-Univers, el panteisme encoratjador que ns fa solidaris dels sers tots que viuen ab y com nosaltres, y lligan la nostra existencia ab la del arbre que pren nostras formas y ab els animals que s'humanisan expressant nostres propis dolors y passions, ó bé animalisan las faccions de la Humanitat imbecil, segons afirmen ó neguin qualitats, pedagógicament. Els grans poetes enclouhen en sas descripcions el mateix esperit filosòfic; y com aquests, tots els artistes. Perque l'art té per objecte educar, refinar, suavisar, deificar; y aytals condicions no poden existir apartantse del camí del progrés, y'l progrés se troba precisament en l'últim graó de la evolució suferta per l'home.

«Es aixis com s'entén l'art a Espanya? Haig de confessarho apesarat: no. La ignorancia més gran sembla ésser la qualitat superior pera sentirse artista; ésser vulgar, *tábula rasa*, *negació*; ésser obstruït y dur, son las condicions precisas, a lo que sembla, pera entregarse al art. Tot se deixa en materia artistica, com en totes las cosas, a la intuició, y la intuició es verament la linia general sota la que oscila la vulgaritat! D'aquí que l'art a Espanya no existeixi ni en fons ni en forma, y's comprén. La filosofia ó sia'l fons de las cosas, llurs relaciones, etc., no's comprén, no se'ns assimila, sinó baix las formas de las cosas mateixas. La forma y'l fons están en relació; es més: la forma no és sinó'l fons; la voluntat radicant en el fons del sér el constitueix. D'aquí que una mala interpretació del fons dongui una mala visió de la forma; d'aquí que'ls nostres anomenats artistes, al no compendre'l fons de la existencia, no puguin donarnos idea

vaga ni de la forma, y'l seu art sia carrincló, amanerat y aprés no de la Naturalesa mateixa, sinó de las ensenyansas del mestre, y tots sabem en quinas mans están las ensenyansas a Espanya; y encara que'ls mestres fossin bons, en resultancia, l'art dels deixebles no fora sinó copia de la copia d'un copista.

Bona idea y justa la que tenia en Pi y Margall dels nostres artistes. Vegis l'apreciació que li mereixian:

«Nostres artistes, sobre tot els pintors, s'han tancat en un círcul quina circumferencia no trenca sinó raras vegades ab certa timidesa y desconfiansa. No troban fonts d'inspiració sinó en la historia; y com si no tinguessin vida propia, reproduheixen sense parar las creacions d'altres sigles, imitantlas en la expressió, en la forma, en l'estil. Els que may han surtit de sa patria s'han fet esclaus de nostra antiga escola; els que passaren a estudiar l'art baix el sol d'Italia, han vingut a sentar, sobre las runas d'una societat ja morta, la escola mística-purista de la Edat Mitja, época de la que'ns separan ja quatre sigles de dubte, dos sigles d'indiferencia y un sigle de revolucions.»

«Nostres artistes no solzament no son artistes de sa época: no son en rigor ni artistes. L'art, lluny d'ésser en sas mans la expressió de la vida interior, es la manifestació de la bellesa exterior; no desenrotlla pensaments, causa puras sensacions; parla sols als ulls y més encara en detall qu'en conjunt. Buscan l'efecte de llurs quadros més en la execució y en la composició qu'en la invenció: son pulcres, afeminats, nimis fins ocupantse dels assumptos més varonils y més grans. Com si temessin ofendre la vista dels espectadors, pintan al soldat que torna del camp de batalla ab els mateixos colors ab que'l pintarian al tornar d'un simulacre; embelleixen y colocan ab afectada harmonia tots els pellingos del mendicant. Fixan casi tota sa atenció en l'estudi dels draps; y aquell se té per millor artista que sab enlluhernar més ab els reflexos del or, la lluhentor del sati, el clar-obscur del vellut y la transparencia del tul y de las randas. La hermosura y contrast de linias, la exactitut en els trajos, la noblesa y *gallardia* en las figuras, l'acert en agruparlas, certa unitat afectada en la composició, son las principals dots de llurs quadros històrics; un misticisme exagerat y mal entés, fill no de la fe sinó de la imitació, no del sentiment sinó d'un estudi més ó menys detallat sobre'ls tipos que'ns ha llegat el cristianisme en sa major grandesa, certa vaguetat afectadissima en las formas, cert amanerament inevitable constitueixen el caràcter de llurs quadros religiosos. Imitadors casi sempre; y quan no, més rimadors que poetes, més artifices qu'artistas.»

(1) Del prólech d'en Pi y Margall a la *Filosofia del Progrés* d'en Proudhon.

L'art respon a la manera d'ésser del poble; el poble es afeminat, imitador, corromput, y viu vida material y ho pensa, y'ls seus artistes responen a aquestes qualitats. S'ha d'ensenyar al poble a pensar, s'han de obrir càtedras lliures de filosofia elemental, y tancar las aules corrompudas ahont s'hi ensenya'l mecanisme, l' *truc*, el *métier* enfadós y embrutidor; s'ha de fer que'ls homes sàpigan que son homes y vulguin pensar; s'han d'escombrar com a miasmas danyins els mercaders del temple del art, y'ls corruptors del poble que l'encadenan al ayguamoll de la ignorancia y a l'ataxia del cor; s'ha d'ensenyar que l'art no està ni consisteix en donar pinzelladas més ó menys bonicas, sinó en *Pensar*.

No puch lliurarme del desitj de traduir també un paragraf del prólech d'en Pi a sa *Historia de la Pintura*, a propòsit de lo que acabo de dir.

«L'art—diu—es la manifestació de nostra vida interior per medi del símbol, la creació d'objectes que puguin ferir vivament l'ànima y'ls sentits, la revelació de las misteriosas harmonias que brollan a cada pas sobre la superficie general del món. No es la reproducció ni la imitació de la Naturalesa: s'encarna en els sers que la rodejan, però no'ls reproduheix ni'ls imita: els crea, els hi dona una nova existencia comunicantshi las impresions, las sensacions y'ls sentiments del artista. Reflexo constant del home, varia ab els sigles, creix de generació en generació, descriu al viu totas las revolucions politicas y socials, determina'l caràcter de las épocas per que va passant, consigna las aspiracions de la societat en que viu, bosqueja'l quadro que presentaran els pobles destinats a ocupar el lloch dels que van sucumbint en las lluytas que'ls agitan y commouhen. Marxa ab la Humanitat: plora ab ella sobre las runas dels imperis; canta ab ella'ls triomfs del dret sobre la forsa, de la libertat sobre la esclavitut, de la inteligencia y la virtut sobre la ignorancia y'l vici armats de la espasa dels reys; gemega ab ella en mitj dels dolors que la enfonsan lentament en la fossana; s'exaspera ab ella y crida com ella, als que sufriexen, al camp de batalla.»

Per fortuna, de tant en tant el cor s'aixampla, puig surt qui porta en sa ànima l'esperit del poble culte, qui sent com ell, y qui vol donar al vulgo'l sentiment d'amor a la Naturalesa traslluhintlo en la veritat de sas obras, y'l sentiment del esperit superior general. Obrimli'ls brassos, aixequemlo sobre nostras espatllas, posém al seu servey totas nostras forsas, siguem grans d'esperit, ja que sas obras parlarán de nosaltres y de nostras aspiracions a las generacions a venir.

No ho entén aixis la massa, petita en tot, fins en sos odís, rastrejadora com els cuchs, y de mirada tan curta, que no hi veu més

enlla dels limits egoistas de sa personalitat. No busca la grandesa en l'estudi de las grans concepcions y en sa assimilació y perfeccionament, sinó que, colocada en un lloch, s'enlayra ó intenta enlayrarse, no aixecant sa personalitat per abarcar ab un cop d'ull el paisatge de la societat en que viu y donarli un ànima compresa, sinó que s'enlayra paradoxicament, sense moures del lloch que ocupa; per exclusió, enfonsant tot lo que la volta. Ah, enganyosa ilusió de lo petit, que sempre existirà per sa mateixa petitesa! donchs com la formiga, al posarli'l peu sobre, no queda aixafada perque cap entre dos grans d'arena que la protegeixen. Però'n pateix l'època quan aquesta petitesa arriba a pendre proporcions alarmants, perque ella arriba a convertir lo secundari en principal, y quan aixó succeheix, els pobles tenen un peu en la fossana. Perque la essencia de las cosas desapareix de la seva comprensió, y la veritat queda buyda y esclafadissa com clovas d'ous.

No tan desgraciat té de considerarse un poble quan, havent caygut de sobras en aytals mals, encara té qui surt a mostrarli'l recte caminal. Però si n'es de desgraciat el poble quan, malgrat eixa circumstancia, resta embrutit y no escolta.

Ab semblant medi ambient, que no es altre que'l nostre, se pot comprendre la importancia que representa un'obra d'en Pi y Margall, que ve a trencar en materias artisticas el mateix glas aclaparador qu'en politica trencaren sas obras d'estadista. Al dedicar son saber al estudi del art, enlayra la manera d'ésser d'aquesta manifestació de vida y li reconeix tot el valor qu'ella enclou en son si. Lleva l'art de las mans grolleras dels durs de cor que'l prostituheixen, y considerantlo joya preuhada, analisa un a un la lluhentor dels seus productes y sas taras. Ab semblant medi ambient es fácil ferse càrrech de la influencia d'un'obra que ve a contemplar en serio lo menyspreuat. Abaix la indiferencia de lo desconegut, adalt el desconeixement de lo necessari, fan un buyt difícil d'omplenar; molt més difícil quan s'entra batent armas contra la massa erigida en càtedra artistica, sense caràcter, sens altra cosa que una tendencia a seguir passos reconeguts com a bons, y lo qu'es pitjor, prenent per passos bons lo que precisament era lo cridat a desapareixe.

Ben diferentment del vulgo entén el nostre filosof l'art, al apreciar l'estat de la pintura a Espanya; y aixis ho traslluheix l'obra que'ns ocupa. La seva concepció es clara en aquest ram del saber com en tots els qu'analisa sa inteligencia; y'l seu amor per la Naturalesa y pel progrés li fan apreciar dignament l'art, per essencia revolucionari y civilisador quan es gran. L'estudi que l'obra enclou, sens dubte qu'als ulls del poble es

inútil, indiferent... Quàntas ensenyansas, no obstant, entre sas linias! Quàntas observacions, quànta justesa y profunditat!

Es lògich, verament lògich y necessari que sas ensenyansas, observacions y apreciacions sian indiferentment refusadas. Es necessari y lògich que sa manera de sentir y veure l'art, que cau de ple en la revolució artística que modernament s'opera, sia inapreciada pel poble. Perque en ple regnat de la bestiesa, las paraulas dels sabis passen de llarch sens aturarse ni fecondar.

Mes no hi fa res que passin de llarch: ja es quelcòm que passin: Femlas passar una volta més, y escolteulas, vosaltres joves, que sentiu vostres cors bategar al impuls del amor per la Naturalesa y per l'Art. Vaig a terminar transcribintvos las paraulas del mestre:

«Artistas qu'ayméu de tot cor l'Art, tanquéu devant vostre las portas de lo passat, viviu y penséu en mitj dels pobles que bramulan al vostre voltant com las onadas del Occeà. La Humanitat sofreix y està en perpetua lluyta: en lloch d'immortalisar als héroes que sucumbiren en la guerra, immortaliséu ab vostres pinzells als màrtirs de nostras sagnantas revolucions. Pintéu mitj ajeguda en la fossana a aqueixa mateixa Humanitat; pinteula cayent de nou en son sagnant atahut a impuls de las llansas de la barbarie; pinteula agonitzant, ple de pus el cor, de llagas el cos, de tenebras l'ànima; pinteula morta ja, fins que, animada altra volta per l'esperit del que tornà la vida a Llätzer, trenqui sos lligams y renaixi al món rejuvenida per

l'amor y per la ciencia. Siguéu constantment els cantayres de vostre sigle; siguéu, si es que sou artistes, sos profetas; contéu un a un els sospirs d'aquesta societat y reproduhiu els torments que'ls hi arrencan del seu pit lacerat. Removéu el fons de las miserias dels pobles y feulas apareixe a la superfície pera que s'estremeixin llurs autors devant llur propia obra; reculliu els vots y las aspiracions dels que pateixen, y tot just oviréu l'auba de la regeneració, alegreuvos y vesséu sa rosada sobre tants cors abrusats per la desesperació y el sufriment. Deixeu-vos impresionar per aquesta vall de llàgrimas que denominém món: quan no càpiga ja'l dolor en vostra ànima, simboliseulo en els sers qu'os rodejan, vesseulo a dolls sobre vostres quadros, y seréu artistes. Hauréu comprés el món, y'l món os compendrà; creixerà de dia en dia vostra inspiració, y la posteritat no mirará ab despreci vostras obras, perque veurá en ellas vostres sentiments, els sentiments de vostra época. Si sols pintéu lo present, reconeixerán eternament en vosaltres als artistes del sigle XIX; si arribéu además a tancar l'avenir en el círcul de vostras produccions, seréu tinguts eternament com artistes y com a precursors.»

La Vida corra, la Vida passa
com foll corcer;
avall, sens esma, va fent sa via,
may se deté.

La Vida passa, la Vida corra
mateix que'l vent,
y ab ella passen amors y ditxas
y sentiments.

¡Ahónt va la Vida, corrent sens treva,
ahónt va y d'hónt ve?
Tot son misteris, tot son tenebras..
Cor meu, no ho sé.

Companys, seguimla, seguimla sempre
serens y enters;
qui honrat camina, tant se li endona
ahónt va y d'hónt ve.

J. NOVELLAS DE MOLINS.

INQUIETUT

Morir jove m'espanta.

Encara sento ben vibranta
la forsa del desitj primaveral:
encara bull exuberanta
en mas venas la sava germinal:
tot el meu sér encara canta
sens cansament l'himne vital.

Morir jove m'espanta.
Pro més m'espanta la vellesa.

La fulla seca que du'l vent
sent del inútil el torment;
del xorch capvespre los tristesa...

Més que la mort m'espanta la vellesa.
L'hivern no sols es fret: es impotent.

CLAUDI MAS Y JORNET.

ARTISTAS BANQUETEJATS

Moltíssimes vegades, llegint la secció telegràfica dels diaris, haurán trobat notícies com aquesta: *Ayer los artistas de...* (aquí'l nom de la població) *dieron un banquete al célebre artista Fulano de Tal.* Això sí: sempre ha d'ésser *célebre*, perquè si no, fallaria l'efecte.

Observin qu'à Espanya la classe d'artistes que's *banquetejan* més són els escultors, tal vegada perquè sobresurten més que'ls altres. N'hi há tres, sobre tot, que'l nom sempre'ls hi va en dansa: avuy per celebrar una medalla, demà per una decoració, més tart per l'acceptació d'un càrrech oficial, ó bé per tenir d'ausentarse de tal ó qual punt, ó ja per haver arribat *sanos y salvos* a tal ó qual altre. Fixinshi, y me'n sabrán dar rahó.

En semblants cassos, tots tres, naturalment, portan el seu discursset preparat, com ja vam tenir ocasió de veure l'altre vespre. El més *célebre* de tots, es á dir, *el del altre vespre*, ó sia l'aristócrata, el *nacional*, el més amich de reys y de grans personatjes, acostuma en sos brindis á parlar del *genio* y del *castizo arte español*, reventa'l modernisme si li ve á tom, ó exalta als revolucionaris del art quan no's recorda de qu'entre ells n'hi há de modernistas. Tot aixó trobantse *profundamente emocionado* perquè, referintse á Espanya, no falta comensal que, essent un respectable home de ciencia, li digui a tall de torero: *¡Bendita la madre que tales hijos pare!*

Els altres dos escultors á que m'he referit també ho xafan per l'estil, però avuy per avuy no'ns ocuparem gayre d'ells, bastant-nos dir que l'un coneix á molts ministres y sol parlar bé del govern, y que l'altre, el que té més talent de tots tres, en sos discurssets s'enterneix dihent qu'hem de fer art de bona fe, que la gran cosa es ésser sincer y que sols aixis anirém bé. Tot aixó matisat ab alguna qu'altra paraula en francès.

Una vegada'l *banquete* acabat, ja tenim al gran artista-tenor sent posar telégramas: *Los artistas de Barcelona, con motivo, ó sin motivo...* etc.: aixó del motiu no té cap importància; la qüestió es que la notícia corri, que si bé hi há personas que no'n fan cabal, també n'hi há d'altras que s'hi fixan, y al cap y á la

fi no's tracta d'altra cosa que de fer la bola de neu y de convertir l'art en un negoci de gran explotació.

En una població de segon ordre (per exemple), encarregan un monument á un artista determinat; algunas vegades, las menos, perquè l'artista ho mereix, y molt sovint perquè'l president del Consell de ministres *ho mana*, lo qual no deixa d'ésser una rahó com un'altra. Un cop llest el monument, es molt bonich pera l'artista arribarhi *banquetejat* d'altras ciutats més importants, y fins pot valersen, si li convé, pera fer que li donguin algun dinerot de més. Aixís, al estil madrileny, van passant la vida dantse ells mateixos el to de grans artistes, sempre á fi y efecte de que'ls altres se creguin qu'ho són, perquè si no, ves qui se'n adonaria!

En nostra ciutat semblava ja oblidada aquesta costum de donar *banquetes*. Els telégramas ens parlavan dels de fora casa, però heusaquí que'l mal torna á invadirnos. Es clar que aqueix mal deixaria d'esserho en casos de verdader y espontani entusiasme, ó haventhi motiu que justifiqués l'acte, com succehi quan á n'en Barrau se li doná un dinar per son quadro *La rendició de Girona*, que realment va fer aquí sensació. A n'en Graner may li han pogut anar ab propòsits semblants, puig ab sols parlarnhi ja s'ha enfadat. A n'en Joseph Llimona y altres, com el gran Mercader, no recordo que may se'ls en hi hagi dedicat cap. Y es natural, puig cap dels artistes catalans de tanta ó més valua que aqueixa mena de tenors *de nuevo cuño*, sabria treure'l partit qu'ells treuen d'un *banquete*.

Lo més trist d'aytals joguinas, en las que sembla que dos d'aqueixos caps de brot se desafihin á qui es més sabi, lo més trist y deplorable, es que'ls artistes catalans, que no están mancats de certa cultura y que generalment se burlan del modo d'ésser de Madrid, ajudin en el cas present á crear atmósfera á semblants comedians, que fan escultura com si fessin política.

Y ara permétinme aqueixos senyors ferlos hi observar que, si bé en aixó de donarse *banquetes* entre amichs no hi há res que dir, en cambi, el deixar en establiments de bellas arts llistas capsadas ab els noms de certas personalitats que segurament no haurán go-

sat dir que no pera no ésser titlladas d'envejoses, es tot un abús; perque no hi ha dubte que ab aqueixos pochs noms s'hi agafen alguns ignocents.

Prou qu'ho deya diumenge un diari catalanòfobo, després de publicar la llista dels concurrents:

Estos nombres lo dicen todo. Demuestran que á haberse organizado y anunciado la fiesta, así como resultó una de las más brillantes, hubiese sido una de las más numerosas de las celebradas en Barcelona.

Ves, si l'arriban á haver organísada! Hauria sigut una *fiesta numerosa*! Aixó si, tan buyda com l'artista obsequiat y com el periódich de referencia.

Per la nostra part sols afegirém que'l *banquetejat* no se'n preocupa de la valua dels artistes suscrits. La qüestió, en ultim resultat, son els consabuts telégramas, y que rodi la bola. Y aixó que'ls artistes barcelonins ens pensém ésser molt espavilats; no cal dirho, més que á Madrid; y pera probarho, sols caldria que'ns barallessim per esbrinar quin dels tenors ne sab més, si'l *genial* ó'l *sentimental*, ó... Qui sab! Tal vegada'l més sabi es aquell que va quedar-se á la *corte*. Però, la veritat sigui dita, crech qu'es allí hont haurian de trobar-se sempre tots tres.

NOTAS BIBLIOGRÁFICAS

Nonce Casanova.—MESSALINE.—*Roman de la Rome impériale*.—Paris.—Société d'éditions littéraires et artistiques.—1902.

La *Messaline* d'en Nonce Casanova es una ressurrecció de la Roma imperial, de la Roma decadent y envilida ab sos vicis y sos cultes exòtics y misteriosos. Dominant aquest medi pompós y magnífich, l'autor hi coloca la luxuriosa Emperatriu, Divina y Augusta, dominadora del món, omnipotentia com las deesas olímpicas, majestuosa com Diana y bella y sensual com Venus. Messalina, ab sas puras linias d'estatua, ab sas carns assedegades de goigs infinits, ab sos ulls que llampegan de passió, ab sas entranyas de foch, ab sos desitjos amorosos may satisfets ni á l'hora mateixa de la mort, ens apareix tan viva y verdadera que, per un moment, mercés al art d'en Nonce Casa-

nova, ens creyém transportats á sa presència, á través de las centurias passadas.

La *Messaline* ve á enriquir la literatura que ressucita'l Passat, qu'evoca las grans figuras de l'Antigor, qu'estudia llurs passions, que desxifra'ls misteris de llurs ànimas. En Flaubert ab sa *Salammbô* y sas *Templacions de Sant Antoni*; en Teofil Gautier ab sa *Historia d'una momia*; en Villiers de L'Isle Adam ab sa *Akedysséril*; l'Ibsen ab son *Emperador y Galileu*; l'Anatole France ab sa *Tais*; en Pierre Louys ab sa *Afrodita*; en Merejkowski ab sa *Mort dels Deus*; en Lombard ab sa *Agonia* y son *Bizanzi*; en Paul Adam ab son *Basili y Sofia*, y en Nonce Casanova ab sa *Messalina* venen á constituhir aquesta agrupació d'escriptors moderns d'imaginació poderosa y enlayrada, assedegats de quelcóm de més gran y bell de lo que llurs ulls contemplan. Y pera l'autor d'ànima verament artistica ¡quin goig el de poder-se allunyar de la vida moderna, tan vulgar y pobre y nua de grandesas!

En aquest terreny ja l'autor no es un espectador senzill, un pacient observador de la vida quotidiana que l'envolta: es un creador, un constructor que ab las pedras de las ciutats enrunadas y mortas las edifica de nou, omplint d'éssers vivents llurs palaus, llurs carrers y llurs temples; un creador que, ab las narracions històriques, ressucita costums oblidadas, trajos amples y majestuosos; que'ns descriu festes sumptuoses, bacanals aixelabradas, combats sagnants, matansas horribles, vicis monstruosos. L'Antigor es gran: gran ab sas barrejas extranyas de refinament y de feresa, de brutalitat y de cultura. Per'xó es etern son encís.

En Nonce Casanova'l sent de debó aytal encís. Sent la vida de Roma com si l'hagués fruhida: sembla haver assistit als espectacles dels Circus y á las disbauxas del Palau imperial. Però sa gran cultura, sos estudis històrics y arqueològics, sa erudició clàsica, elements necessaris y precisos pera la tasca empresa, no son no obstant las qualitats més brillants del autor: aquestas son la visió arrelada y fixa que de lo descrit té en son interior y la maravellosa facilitat ab que la fa visible. El temperament del autor més que'l coneixement de las obras dels historiadors romans, ha ressucitat á Messalina. Com en tota obra verament artistica, el poeta domina al erudit.

En Nonce Casanova es un psicòlech de debó, però es també un colorista excelent, un pintor admirable, un poeta refínat. Al seguirlo en l'estudi psicològich de Messalina, no perdém may la linia del cos d'aquesta ni'l color de la seva carn. Ab veritat maravellosa'ns descriu l'ànima de la gran impura, y ab riquesa extraordinaria de detalls ens pinta son cos de deesa, sa luxuria infi-

nida, sas passions malaltissas, sa vida rublerta d'ubriaguesas y de barbres refinaments.

Al comensar la novela, els enamorats Servini i y Coelrina prenen una importancia passatjera que s'ha de desvaneixi aviat devant de la esplèndida Emperatriu. Aquesta ho domina tot: es el centre de l'acció que gira humilment a son entorn. Els primers capítuls (*L'Apòtre, Rome y Les Florales*) ens preparan l'esperit pera rebre l'esclat de las violentas passions que mouhen a Messalina; en el capítul *Servini*, aquell, ab fors irrepressible, acotan al malhaurat cristià (deixeble del apòstol Pere) barbrement esclafat per la massa d'un esclau dòcil al manament de sa senyora. Las ensenyansas del apòstol y'l tendre y amorós recort de Coelrina dominan a Servini. Els encants enlluernadors de Messalina no poden encisar-lo. Llavors son cos cau ferit pel dispensador que a cops de massa'n fa una cosa informe, sense nom, horrible. La escena es una extranya barreja de luxuria, de puresa y d'horror. L'autor ens fa sentir ab gradacions justas y admirables la tranzició de las sensualitats més intensas a la maldat més pahorosa. Al final del capítul, Messalina sembla una ménada trágica y furienta com las que trocejaren al Pentheu d'Eurípides y al Orfeu de Virgili. El capítul següent (*Messaline*) es tal volta'l més hermós y poètic de l'obra. El recort de Servini assassinat reviu com una visió d'amor no fruhit devant de la Emperatriu. Però la luxuria torna, y Messalina s'entrega de nou a las voluptats més enervadoras: en els més baixos burdells de Suburra va a calmar el foch de son cos ab plebeus, soldats y extrangers. Y á la fi, després de sas bodas sacrilegas ab el cònsul Silius (vivint son espós Claudi) la luxuriosa Augusta mor a mans d'un satèlit enviat per l'Emperador. Y fins en el moment suprèm, sos ulls moribonds s'extasian en els virils contorns d'Evodus, l'imperial butxi. Messalina mor com ha viscut.

En Nonce Casanova sab utilisar totas las riquesas y tots els matisos d'una llengua tan cultivada com la francesa. Son estil musical y son rich llenguatge s'armonisan íntimament ab el sentiment de lo descrit. Sa ploma no's detura devant de las escenas més sensuales, devant dels quadros més horribles. Las monstruosas disbauxas de las festas Florals y de Suburra reviuhen als nostres ulls animadas y verdaderas. El burdell de Suburra es un esplèndid quadro de color: se'n desprenen alenadas de bestial voluptat, de folls deliris, de joya malaltissa.

No obstant, la idea de son autor no es la de fer un llibre impur: però tampoch s'ha proposat fer un llibre docent. Tot y essent cristià, sols l'ha guiat un sentiment purament artístich. Las impuresas que's respiran

en sa obra no son més que realitats reproduhidas ab la màgica de sa prosa; y'l sentiment cristià que hi alena no es més que una manifestació de sas creencias religioses.

Ramón Masferrer.—LA VIDA AL CAMP.—*Poemet bucòlich popular, ab un prólech de Mossén Jacinto Verdager.*—Barcelona.—Fidel Giró, impressor.—1902.

S'ha de reconeixi que l'autor de *La Vida al Camp* es un correcte y habilitós dominador de la forma mètrica assonantada. Deixant de banda'ls versos dels mestres de la poesia catalana, n'hem llegit pocas vegades de fets ab tanta trassa com els d'en Masferrer. Son versos espontanis, que lliscan ab facilitat, com si rajessin sens esforços del esperit de llur autor. En aquest sentit son dignes d'alabansa.

Però no creyem que com a visions del camp—si es que l'autor s'ha proposat donarnoslas—estiguin a semblant altura. L'autor no sent ab intensitat el ver encis de la poesia bucòlica, la veritat y las bellesas del medi. En Masferrer no descriu: selimita a donarnos lleugeras impresions de Natura sentidas a través de son temperament. Y aquestas impresions ens resultan poch naturals, perque en Masferrer es més aviat un enamorat dels símbols de las estacions del any que dels espectacles esplèndits dels camps y de las montanyas.

L'ideal d'en Masferrer es ben senzill: viure al camp, fugir de las ciutats. Es a dir: allunyar-se del art, comunicarse a tot'hora ab la naturalesa. Sas poesias son també senzillas y respiran patriarcal bonhomia. No tenen volada però tampoch son vulgars.

Avalora'l llibre un hermós prólech de mossén Jacinto Verdager.

Ignasi Iglesias.—OFRENES.—Barcelona.—Tip. «L'Avenç».—1902.

La qualitat característica de las poesias de l'Ignasi Iglesias es un intens amor per la naturalesa. L'Iglesias se'n presenta com un fervent enamorat de la vida, de sos goigs y de sos dolors. Ver temperament de poeta, però avans de tot ver fill del poble, reb la inspiració de la forta y sana musa popular. L'Iglesias no es un refinat, però tampoch vol esserho. Sos versos, que tenen quelcòm de las cançons de la terra, quelcòm del esperit del poble que trevall y pateix, vibran enèrgichs y parlan al sentiment avans que a la imaginació. L'ànima del poeta apareix sencera en *El cant dels humils*:

Amb el cor flamejant vaig fent via,
recullint l'ambició dels humils.
No'm fa res no tenir companyia
i anà arreu emboirat nit i dia
am mos cants redemptors i virils.

Aixó es l'Iglesias: un poeta que no sent debilitats ni defalliments, un poeta mascle de debó. Son llibre *Ofrenes* mereix lloch preferent en el camp de la poesia catalana, perquè acusa una robusta personalitat literària.

José Leon Pagano.—*Attraverso la Spagna Letteraria (I Catalani)*.—1902.—*Edizione della Rassegna Internazionale*.—Roma.

Attraverso la Spagna letteraria es un curiós llibre de dugascents trenta sis pàgines qu'en José Leon Pagano dedica als literats catalans. S'hi llegeixen els coloquis celebrats per l'autor ab Pompeyus Gener, Joan Maragall, Narcís Oller, Ignasi Iglesias, mossén Jacinto Verdguer, Apeles Mestres, Angel Guimerà, Alexandre de Riquer, Francesch Matheu y Santiago Rusiñol, coloquis acompanyats de retrats y semblansas de dits escriptors. En el prólech del llibre en Pagano manifesta son sentiment de no poder parlar, per causas contràries a sa voluntat, d'en Pin y Soler, d'en Gual y d'en Vilanova. En Pagano demostra ab son llibre possehir verdader talent d'observador, ensemps que sinceritat, cultura y bona fe. Exposa fidelment lo qu'ha vist y sentit, no fent com altres estrangers qu'al venir a casa nostra no tenen més propòsit que'l de faltar a la veritat.

Recomaném el llibre *Attraverso la Spagna letteraria* a tots els aymadors de las lletres catalanas, haventse d'agrahir a n'en Pagano sos treballs de divulgació per Italia de la nostra literatura.

Hem rebut també, y no'ns en ocupém ab extensió per falta d'espai, els llibres següents: *El hogar frío*, quadret dramàtic de Francisco de A. Soler y Alberto Lozano, que revela condicions literàries; *Canti di Primavera*, inspiradas poesias d'en F. Italo Giuffrè; un notable y voluminós estudi històric d'en G. Galatti titulat *La rivoluzione e l'assedio di Messina (1674-78)*, treball d'importancia per la erudició crítica que l'informa y la elegancia de son estil, y un llibre titulat *Excursió desde'l carrer de la Avellana a la torra del «Seny de les Hores» de la Catedral* per Ramón N. Comas, treball llegit per son autor l'any 1898, en el «Centre Excursionista de Catalunya». En el llibre s'hi veu l'amor que per Barcelona sent en Ramón N. Comas, aixis com son coneixement de la historia de nostra ciutat. El precedeix un curt prólech de mossén Font y Sagué.

LA INDISCRECIÓ

En un calé de Vichy'ns trobavam reunits alguns amichs, assaborint la escumosa cervesa de Munich. Tots eram joves, solters, y no teniam altra deria que la de passar la vida ab la major alegria possible.

La conversa recaygué sobre las donas, el tema que més vivas y animadas sol mantenir las discussions del jovent, y tots estavam d'acort en considerar la lleugeresa de la dona, la falta de reflexió en sos actes, que may son madurats ab conciencia, la facilitat ab que's contradiu... Cada hu hi deya la seva, corroborant sas opinions ab anécdotes. Se parlava d'adulteris, d'engany y sorpresas d'enamorats. Tots volian haver sigut sortosos en llurs conquestas, y l'amich Andreu insistí en voler contarnos l'única aventura que l'etzar li havia proporcionat. Aquest Andreu no tenia res d'apocat, però era de caràcter reflexiu, y ja es sabut que pera obtenir la més petita distinció d'una dona, no cal reflexionar, sinó satisfer en absolut sa voluntat, que no admet réplica en tractantse de sos capritxos ó del amor.

«—Tota la vida—digué l'Andreu—m'empenediré de no haver festejat a la Renata. Si's deya Renata. Ab quatre paraulas vos explicaré com la vaig coneixe.

Estava preparat pera marxar a Cannes, a las vuyt d'un mati, y'm passejava per la estació de Vichy esperant el moment de posarse'l tren en marxa, quan vaig veure al amich Gustau que venia pressosament cap a mi.

—¿Ahont vas?—me digué, veyent que dúya a la mà una maleta.

—Vaig a la Provensa, a Cannes... ¿Que't convé alguna cosa?

—Convenirme de precis, no—'m digué l'amich Gustau:—peró podrias ferme un favor... un favor que no ha de costarte gayre. Al carrer de Cronstadt, número 7, según pis, hi viu una joveneta molt bonica que's diu Renata. Es la meva promesa, la senyora dels meus pensaments, el meu encant, un serafi graciós d'ulls negres y grossos, de cabellera espléndida... a qui faig passar alguns mals ratos, puig ja sabs que soch desmemoriat, y a voltas estich un mes ó dos sens escriureli. La xicota m'envia unas cartas, qu'm fan desesperar, y ara precisament estém de punta

y comprench qu'ab carta embullaré més la qüestió. Digali de part meua que no s'inquieti, que no li he escrit perquè he estat malalt. La excusa que tu trobis més convenient... Digali també que no m'anyori... Ja m'escriuràs tas impresions de la visita que li fassis y lo qu'ella't sembli, perquè es guapa y t'agradará conèixela.

—Home!—vaig respondre—Si tan guapa es, no accepto'l paper d'intermediari, perquè podria enamorar-men, y després...—

L'amich Gustau va esclafir una rialla tan sorollosa, que molts senyors del *andén* varen girarse estranyats.

—Ay, mano!—m' digué l'amich.—Està empenhada de mi y fora inútil l'intentar substituir-me. Ja't dono carta blanca per'xó.

—Carrer de Cronstadt...—vaig dir, apuntant el nom en el carnet.

—Número 7, según pis—afegí l'amich. Y'ns donarem una forta encaixada, puig el tren ja xiulava pera empendre la marxa.

Ja podéu pensar que quan vaig ésser á Cannes, vaig descuydar completament l'encàrrech del amich, puig tenia altrás obligacions que m'apremiavan més. Vaig haver d'instalarme al Hôtel Beau-Rivage, hont devia treballar de subdirector, anant á mon càrrech l'arreglo del jardí y habitacions, puig el personal arribava y teniam noticias de que per Alemanyà passavan vols d'aucells rars que's dirigian cap al Sud, lo que volia dir que l'hivern seria rigurós y comensaria aviat, y que molta gent vindria prompte cap á la Provença.

Una tarda que no teniam molt que fer, vaig llegir en el carnet el nom de Renata, y desseguida vaig pensar en la promesa del amich Gustau, determinant emplear la tarda en cumplir son encàrrech.

El carrer de Cronstadt s'esqueya en un dels barris de comerciants y botiguers. La casa número 7 poch ó gens se diferenciava de las altrás. Recordo qu'al pujar la escala'l cor me batejava un xich més de lo normal, pel retrat que de la noya m'havia fet l'amich, y sentia una barreja de temor y curiositat ensempe, puig sempre l'impresiona á un jove fer una visita á una dona desconeguda, sobre tot si la dona es guapa com aquella, y si'l jove porta un encàrrech delicat com el que

portava jo, de fèrlos hi fer las paus y sembrar la confiança en sos cors.

Havent trucat, vaig sentir uns passos lleugers y ràpids, y tot seguit la porta s'obri. Era la Renata en persona qui l'havia oberta, y qui m'invità á entrar tot just vaig haver-me dat á coneixe.

La Renata era'l viu retrat de la noya provençal: moreneta, d'ulls grossos que's bellugavan sempre inquietos y curiosos, de galtes rodones, alta y esbelta.

Treballava en la màquina de cusir com si portés molta pressa á enllestir las faldillas que tenia á las mans.

En la saleta hont treballava hi havia molt d'ordre. Cada cadira estava en son lloch, sobre la calaixera s'hi veyan alguns llibres y diaris, y un gros ram de violetas de Monte-Carlo en un gerro, omplint la sala d'un flayre esquisit.

—¿De modo que vosté es l'amich d'en Gustau?—me digué la Renata, trencant ab las dents el fil ab que cusia y guaytant-me de reüll fixament.

Vaig explicarli l'encàrrech que'm feu l'amich á Vichy, la malaltia qu'havia contret—naturalment, vaig remarcar jo—ab l'ausencia del seu amor...

La Renata's posá á riure y digué:

—Vostés els homes creuen tenirho desseguida arreglat ab aixó de las malalties... repentinas, y's figuran que ja están disculpats. Però may podrá imaginar en Gustau lo que significa pera nosaltras un silenci d'un mes, quan no s'ha donat motiu pera faltar. Lo que pera vostés es un passatemps, una distracció passatjera, pera nosaltras es la vida, totas nostras creencias y esperansas. Ja veu que li parlo ab franquesa, perquè sembla que vosté ha de tenir seny.

—Gracias pel bon concepte que li mereixo—li vaig respondre.

Las paraulas de la xicota m'havian desaromat, y fins m'enternia veyentla tan apassionada per en Gustau, aquell tarambana que per gust la feya sufrir. No obstant, m'esforçava en ferli entendre que no estava en lo cert, qu'en Gustau pensava en ella sempre, y que pel febrer aniria á Cannes á véurela.

—Tant se me'n dona si ve com si no ve!—me digué la Renata resolta y malhumorada.

Y va afegir desseguida:

—¿Vosté s'està tot l'hivern á Cannes?—

Vaig dirli que passava l'hivern al Hôtel Beau-Rivage, al servey dels russos, inglesos y alemanys que hi passen la estació.

La Renata quedà admirada quan va saber que jo parlava diferents idiomas.

—¿Veu? D'aixó se'n diu tenir cap! En Gustau es un papanatas que no passarà may de trist dependent del Crédit Lyonnais.—

Jo'm vaig sentir creixe, vaig estarrufarme de satisfacció, puig segons la comparansa, la Renata'm considerava un home superior. Vaig mitj-riure, agraïnt la deferencia.

—¿Està molt enfeynada?—vaig dirli, pera trencar el silenci, pera dir alguna cosa.

—Si: estich donant l'última mà á las faldilles que demà estrenaré en el ball dels *conscrips*. Ja deu saber quin ball es: el ball que dona'l jovent al envelat avans d'anar al regiment, á ésser soldat... Es un ball de familia, que si vosté es ballador li agradarà per l'alegria que hi há, per la broma que hi fem.—

En aquell moment trucaren á la porta, y jo, considerant la meua missió terminada, vaig voler despedirme de la Renata y anar-me'n.

—Esperis — digué. — Ja se'n anirà, si no l'incomoda la meua companyia.—

Va anar precipitadament á obrir la porta, y vaig sentir que deya, en el corredor:

—¿Es dir que ja está del tot acabat el *corsage*?

—Si, senyora: acabat del tot.

—Espèrat, que veuré si hi manca res.—

La Renata va descloures el *matiné* y s'emprobá un cos virolat, de color blavós, ple de puntas y llassos.

Jo llegia un diari, d'esquena al corredor, però, en el mirall que tenia davant, veyia tots els moviments de la Renata, son cos de cigne, sos brassos ben tornejats, y una piga que tenia á la espatlla dreta, petita com una lletnia.

La Renata va cordarse y vingué davant del mirall, un xich vermella, com torbada per la coqueteria que jo podia veure en l'acte de probarse la roba trobantme jo present. Jo estava silenciós, grave, com absort en la lectura del diari.

Me digué que, com que l'endemà era

festa, havia d'anar depressa á emprobarse'l vestit, perque en las modistas que corren no s'hi pot tenir confiança, puig tot ho esguerran.

—Per'xó no he volgut que l'aprenenta se'n anés sense saber si'l cos estava bé del tot.—

Y's mirava de davant, torcent el coll, molt hermosa, fent contorsions com la majoria de las donas enfront del mirall. Estava bellíssima.

—¿Li agrada?—'m demanà.

Jo, tot y sentintme flaquejar, vaig dar la opinió que se'm demanava y vaig voler fer l'home de món.

—Es superb!—vaig dir.—Li escáu á la maravella. Ajustat, sens una arruga, sense penjar del un costat ni del altre...—

La Renata entre tant reya, y'm digué, satisfeta dels meus elogis:

—¿Vol dir qu'està bé?

—Si, li va molt bé, y vosté... es divina!—vaig afegir fentli un petó en la galta pera donar més forsa á mas afirmacions.

La Renata va fer un gesto convulsiu y s'apartà tota seria.

—Y ara!—va dir, ab posat d'ofesa.—Vaja una manera més original que té de cumplir els encàrrechs dels amichs!—

Y veyent ma torbació, ma vergonya, veyent que jo no trobava cap paraula pera disculpar mon atreviment, afegi per'assèrenarme:

—¿Quedem en que'l cos li agrada? Bé, donchs: diré á l'aprenenta que se'n vagi.

—Esperis, que jo també tinch d'anar-me'n—vaig dirli, trobant ocasió oportuna d'escabullirme d'aquella esfínx. Y vaig pendre'l sombrero de la cadira hont l'havia deixat.

La Renata'm mirá ab un ayre tot timit, sens intentar retenirme més, y'm digué:

—Demà á las vuyt del vespre tenim el ball dels *conscrips*. Si hi va'ns hi trobarem, y si li agrada la dansa podrem valsejar una mica...»—

—¿Vas anar al ball, oy?—varem dir al amich, interrompentlo.

—No, no vaig anarhi. Sempre he tingut pressentiments extranyes en qüestions de donas. Si't deixas agafar el més petit cabell, ja has begut oli.—

Nosaltres varem demanar al mosso quatre

bocks més, dihent al amich que'l condempnavam a pagarlos per la cobardia qu'havia comés ab aquella noya.

—Y á n'en Gustau—afegirem fent chor els tres—¿no li vas explicar l'aventura, ell que vivia tan confiat en el seu amor?...

—Res vaig dirli. Vull que tingui sempre la ilusió de qu'es el preferit. La ilusió es lo més hermós d'aquest món. Sols me semblá véurel preocupat y arrugant el front quan, al demanar la meua opinió sobre la Renata, vaig dirli qu'era guapa, graciosa com una napolitana, y que li esqueya molt la piga que tenia á la espatlla dreta, aquella pigueta petita com una llentia.—

MIQUEL CASELLAS.

TEATRES

CRÓNICA.

Dugas companyias castellanas de declamació han vingut á substituhir las que actuavan en dos dels principals teatres de Barcelona. A Novetats la d'en Muñoz, que fins ara no'ns ha donat res de nou; al Principal la del teatre Lara, de Madrid, portant en cartera las obras qu'ha estrenat alli durant la darrera temporada.

Pera comensar estrenaren l'altre dia *El Barón de Tronco Verde*, comedia *politich-amorosa*, segons la subtitula'l seu autor en Ricardo de la Vega. Es una d'aqueixas obras assaynetadas sense consistència, en que la sátira es tan grollera y las costums y sentiments tan convencionals, que més que tal comedia *politich-amorosa*, té todas las qualitats d'una parodia vulgar. Las dots d'observador qu'hem admirat en *La Verbena de la Paloma* y *Pepa la frescachona*, del mateix autor, no las hem sabut veure en la present. Fins els xistes de qu'está farsida's ressenten de falta d'espontaneitat.

La companyia es un model d'amanerament, sobressurtint en aquest sentit en Balaguer, que sembla es el director. Qui, sens escamparse d'aquest defecte, té un xich més de gracia, es en Lara.

A Romea'ns han donat una adaptació de no sabém quina obra (l'arreglador tindria obligació de dirho, puig es lo menys que pot fer en obsequi del autor), feta per don F. Serrat y Weyler. *La protegida's* titula, y té tota l'allure d'un dramón francés del ultim ters del sigle passat. Excessivament sentimental sense verdaders sentiments, pesada y confosa en son desenrotlló, el públich d'avuy se'n cansa tot seguit y s'hi aburreix de debó. Y tantas com n'hi há d'obras extrangeras per traduhir, adaptar y fins corretgir, si un no pot estarsen!

En els demés teatres res de particular, com no sia'l *fakir* al Tivoli, que no hem vist. Y'ns sab greu, puig diuhen que no falta qui s'hi ha eternit comparantlo dissimuladament ab en Zacconi.

NOVAS

Las sagnantas vagas d'aquests dias que tanta agitació y tants trastorns han produhit en nostra ciutat, fent que's declarés en ella l'estat de guerra, han sigut causa de que per primera vegada deixés de sortir JOVENTUT ab la puntualitat ab que tenim per costum servir á nostres lectors, els quals, havéntlos-hi faltat també la informació de la premsa diaria y no ignorant que al generalisarse la vaga s'ha fet extensiva á las imprentas, se farán cárrech de la impossibilitat en que'ns hem vist de fer sortir aquest número á son degut temps, malgrat tenirlo casi tot compost.

L'estat anormal en que's troba Barcelona ens obliga á aplassar indefinidament l'estudi que varem oferir á nostres lectors dels diferents articles publicats en la revista de Madrid *La Lectura*, referents al Catalanisme y firmats per en Silvela, l'Azcarate, Robert, Doménech y Maragall.

Avuy comensém la publicació en nostre folletí del hermós album de poesias d'Apeles Mestres titulat *Croquis ciutadans*, en la confiança de que tant el nom del autor com el valor poétich y literari de l'obra afalagará'l bon gust de nostres lectors.

El drama d'en Gual *L'Emigrant* se troba de venda en todas las llibrerias, com anunciarem en nostre número anterior; y com sia qu'hem notat en el text algunas erradas d'importancia, pròximament publicarem una fulla solta contenint una *fe d'erratas*, propo-santnos repartirla en un dels vinents números.

Innombrables son els telégramas d'adhesió que durant las darreras setmanas han sigut remesos, de tots els indrets de Catalunya, als regidors mallorquins qu'en las sessions del Comú de Palma han fet us de la llengua catalana; essent de remarcar la comunicació enviada per la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, en la que's proposava la celebració á Palma d'un *gran meeting*, que sens dubte fora d'una gran transcendencia y utilitat.

Els republicans federals del districte de Figueras dirigiren una expressiva circular a sos correligionaris de Manresa d'antllosi compte del indigne procedir dels republicans unitaris en las darreres eleccions de dit districte, en las que'ls federals presentavan a en Vallés y Ribot contra en Coderch, candidat dels monàrquichs.

En la esmentada circular, que no podem reproduhir per falta d'espai, se fan els consegüents càrrecs als republicans de *doublé*, qu'apoyaren la candidatura ministerial de la branca canalejista y feren mil combinacions per ajudar al govern a desbancar al candidat federal, no lograntho, a pesar de tot, sinó per la insignificant majoria de 162 vots.

No pot esperarse altra cosa d'aqueixa gent. Ja diu bé aquest substanciós paragraf de la circular:

Recordad al noventa por ciento de los unitarios que, después de perorar contra el clericalismo, van a las procesiones y aún no tienen en sus programas la separación de la Iglesia y el Estado; recordad que lo mismo ensalzan a un Portas, que lo denigran más tarde; recordad que son los que se entusiasman con la marcha de Cádiz y la «cajetilla del soldado»; y recordad, por fin, que si aquí nos ha salido un Coderch, canalejista-sagastino, con los votos de los unitarios, no debéis vosotros, federales, dar vuestros votos a ningún weyle-rista, sagastino también, pues son todos lobos de una misma camada.

Y podian afegir que son aquests mateixos republicans unitaris, salvant comptades excepcions, els qui, fent de la oposició un *modus vivendi*, predicant l'odi de classes y fomentant els desordres, han contribuït tant com han pogut al desballestament social; els qui, procurant el negoci de sos aliats de dalt, fent passar al poble ab panyos calents, han covat també'ls gèrmens de las actuals funestas vagas; els qui, malgrat sos clams de redempció, no han treballat pera redimir als humils del esclavatje, ni han contribuït a la sana instrucció del poble, ni han volgut may que's duguessin a la práctica las ideas d'autonomia y federació que defensen els esperits lliberals y amants del progrés.

Peró com qu'aixó, de tan sapigut, se té oblidat, no'ns entretindrem ara a predicarho al poble, qu'escoltant als vividors no'ns sen-

tiria a nosaltres. Si'l poble no obra'ls ulls a la rahó y ab els mals suferts no escarmenta, no será pas per culpa de nosaltres. Perque, en lo tocant a nostras ideas, n'hi há poch a Espanya qu'hagin passat las becerolas.

Tres foren els expositors qu'ompliren el Saló-Parés durant la setmana passada. No hi há dupte qu'entre aquells retratos amancrats y de clixé del Antoni Utrillo y aquellas telas *tan pintadas* d'en Borrell, sobressurtia en Riquer, puig en general la seva obra está impregnada d'un cert sentiment decoratiu, en quina especialitat ha pogut conquistarshi una reputació. A nosaltres lo que més ens va agradar van ésser algunas testas dibuixadas ab llapis de colors, que revelan bon gust y son de delicada execució.

Aquesta setmana nostre company en Joan Brull hi té exposadas vint y set telas sobre las quals ens abstenim d'emetre cap opinió, puig tota alabansa que'n fessim podria semblar dictada per la bona amistat qu'ab en Brull ens uneix.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors. No s'admeten els que no s'án inédits. No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
	» Mitj any.	4'50	»
	» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESpanya:			
	Un any.	9	»
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
Número corrent		20	Céntims.
	» atrassat, ab folletins.	40	»
	» sense folletins.	25	»

El número corrent no's ven sense folletins.

Als suscriptors per tot el present any se'ls hi regalará la estatua d'en Rafel de Casanova.

Fidel Giró, impressor.—Valencia, 311, Barcelona.

BIBLIOTECA DE JOVENTUT

OBRA PRÓXIMA Á SORTIR

FRANCISCO PI Y MARGALL

Estudi del medi ambient en que's mogué. — Sas obras. — Sa personalitat. — Pi y Margall y'l poble, etc., per F. Pujulá y Vallés, ab un Prólech de Joseph M.ª Vallés y Ribot.

EDICIÓ POPULAR — PREU 30 CÉNTIMS